

Cyfansoddiad Sefydliad Corfforedig Elusennol a'i unig aelodau â phleidlais yw ei ymddiriedolwyr elusen

(Cyfansoddiad enghreifftiol 'sylfaen')

Dyddiad y cyfansoddiad (diwygiwyd diwethaf): 04 Rhagfyr 2020

1. Enw

Enw'r Sefydliad Corfforedig Elusennol ("y SCE") yw

Elusen Ogwen

2. Lleoliad cenedlaethol y brif swyddfa

Mae prif swyddfa'r SCE yng Nghymru

3. Amcanion

I hyrwyddo'r fath fwriadau elusennol (Elusen dan Gyfraith Cymru a Lloegr) er lles cyffredinol dalgylch cynghorau cymuned Bethesda, Llandygái a Llanllechid yn sir Gwynedd ac (na ddarperir ar ei gyfer allan o drethi cyhoeddus) fel y gwelir yn dda ac yn addas gan yr Ymddiriedolwyr

4. Pwerau

Mae pŵer gan y SCE i wneud unrhyw beth y cyfrifir ei fod yn hyrwyddo ei hamcanion neu sy'n ffafriol neu'n atodol i wneud hynny. Yn arbennig, mae pŵer gan y SCE i:

- (1) benthycu arian ac arwystlo'r cyfan neu unrhyw ran o'i eiddo fel gwarant ar gyfer adalu'r arian a fenthycwyd. Mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio fel y bo'n briodol ag adrannau 124 a 125 o Ddeddf Elusennau 2011, os yw am forgeisio tir;
- (2) prynu, cymryd ar brydles neu yn gyfnewid, hurio neu gaffael fel arall unrhyw eiddo a chynnal a chyfarparu'r eiddo i'w ddefnyddio;
- (3) gwerthu, prydlesu neu waredu fel arall y cyfan neu unrhyw ran o'r eiddo y mae'r SCE yn berchen arno. Wrth arfer y pŵer hwn, mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio fel y bo'n briodol ag adrannau 117 a 119-123 o Ddeddf Elusennau 2011;
- (4) cyflogi a thalu staff fel y bo angen am wneud gwaith y SCE. Gall y SCE gyflogi neu dalu ymddiriedolwr elusen dim ond i'r graddau y caniateir iddo wneud hynny gan gymal 6 (Buddion a thaliadau i ymddiriedolwyr elusen ac unigolion cysylltiedig) ac ar yr amod ei fod yn cydymffurfio ag amodau'r cymal hwnnw;
- (5) adneuo neu fuddsoddi cronfeydd, cyflogi rheolwr cronfeydd

proffesiynol, a threfnu i fuddsoddiadau neu eiddo arall y SCE gael eu cadw yn enw enwebai; yn yr un modd ac yn ddarostyngedig i'r un amodau ag y caniateir i ymddiriedolwyr ymddiriedolaeth wneud hynny gan Ddeddf Ymddiriedolwyr 2000.

5. Defnyddio incwm ac eiddo

- (1) Mae'n rhaid i incwm ac eiddo'r SCE gael eu defnyddio i hyrwyddo'r amcanion yn unig.
  - (a) Mae hawl gan ymddiriedolwr elusen i gael ei ad-dalu o eiddo'r SCE neu gall dalu o eiddo o'r fath dreuliau rhesymol sydd wedi codi'n briodol wrth iddo neu iddi weithredu ar ran y SCE.
  - (b) Gall ymddiriedolwr elusen gael budd o yswiriant indemniad ymddiriedolwr a brynwyd ar draul y SCE yn unol â'r amodau, ac yn ddarostyngedig i'r amodau yn adran 189 o Ddeddf Elusennau 2011.
- (2) Ni all incwm neu eiddo'r SCE gael eu talu neu eu trosglwyddo'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol trwy gyfrwng didifend, bonws neu fel arall trwy gyfrwng elw i unrhyw aelod o'r SCE.
- (3) Ni fydd unrhyw beth yn y cymal hwn yn atal ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig rhag cael budd neu daliad wedi'i awdurdodi gan Gymal 6.

6. Buddion a thaliadau i ymddiriedolwr elusen ac unigolion cysylltiedig

- (1) Darpariaethau cyffredinol

Ni all unrhyw ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig:

- (a) prynu neu dderbyn unrhyw nwyddau neu wasanaethau gan y SCE ar delerau mwy ffafriol na'r rhai sy'n gymwys i aelodau'r cyhoedd;
- (b) gwerthu nwyddau, gwasanaethau, neu unrhyw fudd mewn tir i'r SCE;
- (c) cael ei gyflogi gan y SCE, neu dderbyn unrhyw dâl gan y SCE;
- (ch) cael unrhyw fudd ariannol arall gan y SCE;

oni bai bod y taliad neu'r budd wedi'i ganiatáu gan is-gymal (2) o'r cymal hwn neu wedi'i awdurdodi gan y llys neu gan y Comisiwn Elusennau ("y Comisiwn"). Yn y cymal hwn, ystyr "budd ariannol" yw budd, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, sydd naill ai'n arian neu sydd â gwerth ariannol.

- (2) Cwmpas a phwerau sy'n caniatáu buddion ymddiriedolwyr neu unigolion cysylltiedig

- (a) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig dderbyn budd gan y SCE fel buddiolwr y SCE ar yr amod nad yw'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr yn cael budd yn y modd hwn.
- (b) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig lunioccontract ar gyfer cyflenwi gwasanaethau, neu nwyddau sy'n cael eu cyflenwi mewn perthynas â darparu gwasanaethau, i'r SCE lle y caniateir hynny yn unol â'r amodau, ac yn ddarostyngedig i'r amodau yn adrannau 185 i 188 o Ddeddf Elusennau 2011.
- (c) Yn amodol ar is-gymal (3) o'r cymal hwn gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig roi nwyddau i'r SCE nad ydynt yn cael eu cyflenwi mewn perthynas â gwasanaethau a ddarperir i'r SCE gan ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig.
- (ch) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig gael llog ar arian a fenthycwyd i'r SCE ar gyfradd resymol a phriodol ond ni all fod yn fwy na chyfradd llog Banc Lloegr (hefyd yn cael ei alw y gyfradd sylfaenol).
- (d) Gall yr ymddiriedolwr elusen neu'r unigolyn cysylltiedig gael rhent am adeiladau a osodir gan yr ymddiriedolwr neu'r unigolyn cysylltiedig â'r SCE. Mae'n rhaid i swm y rhent a thelerau eraill y brydles fod yn rhesymol ac yn briodol. Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwr elusen dan sylw fod yn absennol o unrhyw gyfarfod lle mae cynnig o'r fath neu'r rhent neu delerau eraill y brydles yn cael eu trafod.
- (dd) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig gymryd rhan mewn gweithgareddau masnachu a gweithgareddau codi arian arferol y SCE ar yr un telerau ag aelodau'r cyhoedd.

(3) Taliad am gyflenwi nwyddau yn unig - rheolaethau

Gall y SCE a'i ymddiriedolwyr elusen ddibynnu ar yr awdurdod a ddarperir gan is-gymal (2)(c) o'r cymal hwn dim ond os yw pob un o'r amodau canlynol wedi'u bodloni:

- (a) Mae swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau wedi'i nodi mewn cytundeb ysgrifenedig rhwng y SCE a'r ymddiriedolwr elusen neu'r unigolyn cysylltiedig sy'n cyflenwi'r nwyddau ("y cyflenwr").
- (b) Nid yw swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau yn fwy na'r hyn sy'n rhesymol yn yr amgylchiadau ar gyfer cyflenwi'r nwyddau dan sylw.
- (c) Mae'r ymddiriedolwyr elusen eraill yn fodlon ei fod er lles gorau'r SCE i lunio contract gyda'r cyflenwr yn hytrach na gyda rhywun sydd heb fod yn ymddiriedolwr elusen neu'n unigolyn cysylltiedig. Drwy wneud y penderfyniad hwnnw mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen bwysu a mesur manteision llunio contract gydag ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig yn erbyn anfanteision gwneud hynny.
- (ch) Mae'r cyflenwr yn absennol o ran o unrhyw gyfarfod sy'n

trafod y cynnig i lunio contract neu drefniadau ag ef neu hi neu mewn perthynas â chyflenwi nwyddau i'r SCE.

(d) Nid yw'r cyflenwr yn pleidleisio ar unrhyw fater o'r fath

ac nid yw'n cael ei gyfrif wrth gyfrifo a yw cworwm o'r ymddiriedolwyr elusen yn bresennol yn y cyfarfod.

(dd) Mae'r rheswm dros eu penderfyniad yn cael ei gofnodi gan yr ymddiriedolwyr elusen yn y llyfr cofnodion.

(e) Nid yw'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen sydd yn eu swyddi yn derbyn tâl neu daliadau wedi'u hawdurdodi gan gymal 6.

(4) Yn is-gymalau (2) a (3) y cymal hwn:

(a) mae'r "SCE" yn cynnwys unrhyw gwmni lle mae'r SCE yn:

(i) dal mwy na 50% o'r cyfranddaliadau; neu

(ii) rheoli mwy na 50% o'r hawliau pleidleisio sy'n gysylltiedig â'r cyfranddaliadau; neu

(iii) cael hawl i benodi un neu ragor o'r cyfarwyddwyr ifwrdd y cwmni;

(b) mae "unigolyn cysylltiedig" yn cynnwys unrhyw un o fewn y diffiniad a nodwyd yng nghymal 30 (Dehongli).

7. Gwrthdaro buddiannau a gwrthdaro teyrngarwch

Mae'n rhaid i ymddiriedolwr elusen:

- (1) datgan natur a graddfa unrhyw fudd, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, sydd ganddo neu ganddi mewn trafodiad neu drefniadau arfaethedig â'r SCE neu mewn unrhyw drafodiad neu drefniadau a luniwyd gan y SCE sydd heb eu datgan cynhyrny; a
- (2) bod yn absennol o unrhyw drafodaethau'r ymddiriedolwyr elusen lle mae'n bosibl y bydd gwrthdaro buddiannau'n codi rhwng ei ddyletswydd i weithredu er lles y SCE yn unig ac unrhyw fudd personol (gan gynnwys ond heb ei gyfyngu i unrhyw fudd ariannol). Ni all unrhyw ymddiriedolwr elusen sy'n absennol o unrhyw drafodaethau yn unol â'r cymal hwn bleidleisio neu gael ei gyfrif fel rhan o'r cworwm mewn unrhyw benderfyniad yr ymddiriedolwyr elusen ar y mater

8. Atebolwydd aelodau i gyfrannu at asedau'r SCE os caiff ei ddirwyn i ben

Os yw'r SCE yn cael ei ddirwyn i ben, nid oes unrhyw atebolwydd gan aelodau'r SCE i gyfrannu at ei asedau a dim cyfrifoldeb personol am dalu ei ddyledion a bodloni ei rwymedigaethau.

9. Ymddiriedolwyr elusen

(1) Swyddogaethau a dyletswyddau ymddiriedolwyr elusen

Bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn rheoli busnes y SCE ac er mwyn cyflawni'r diben hwnnw gallant arfer holl bwerau'r SCE. Mae dyletswydd gan bob ymddiriedolwr elusen i:

- (a) arfer ei bwerau a chyflawni ei swyddogaethau yn ei rinwedd fel ymddiriedolwr y SCE yn y ffordd y penderfyna mewn ewyllys da y byddai'n fwyaf tebygol o hyrwyddo dibenion y SCE; a
- (b) arfer, wrth gyflawni'r swyddogaethau hynny, y fath ofal a medr ag y bo'n rhesymol yn yr amgylchiadau, gan roi ystyriaeth arbennig i:
  - (i) unrhyw wybodaeth neu brofiad arbennig sydd ganddo neu ganddi neu yr honnir sydd ganddo/ ganddi; ac
  - (ii) os yw'n gweithredu fel ymddiriedolwr elusen y SCE yn rhinwedd busnes neu broffesiwn, unrhyw wybodaeth neu brofiad arbennig y mae'n rhesymol ei ddisgwyl gan rywun sy'n gweithredu yn rhinwedd y math hwnnw o fusnes neu broffesiwn.'

(2) Cymhwyster i fod yn ymddiriedolwr

- (a) Mae'n rhaid i bob ymddiriedolwr elusen fod yn berson naturiol.
- (b) Ni ellir penodi unrhyw unigolyn fel ymddiriedolwr elusen y SCE:
  - os yw'n iau nag 16 oed; neu
  - pe byddai yn peidio â dal swydd yn awtomatig o dan ddarpariaethau cymal 12(1)(d).
- (c) Ni fydd hawl gan unrhyw un weithredu fel ymddiriedolwr elusen pan gaiff ei benodi neu ei ailbenodi hyd nes ei fod wedi cydnabod yn benodol, ym mha bynnag ffordd a benderfynir gan yr ymddiriedolwyr elusen, ei fod yn derbyn swydd ymddiriedolwr elusen.
- (d) Cyfarwyddwyr Ynni Ogwen ddim yn gallu bod yn Ymddiriedolwyr i Elusen Ogwen

(3) Nifer yr ymddiriedolwyr elusen

- (a) Mae'n rhaid cael o leiaf tri ymddiriedolwr elusen. Os yw'r nifer yn is na'r isafswm hwn, mae'n rhaid i'r ymddiriedolwr neu'r ymddiriedolwyr sy'n weddiill weithredu dim ond i alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen, neu benodi ymddiriedolwr elusen newydd.
- (b) Y nifer mwyaf o ymddiriedolwyr elusen yw 12. Ni all yr ymddiriedolwyr elusen benodi unrhyw ymddiriedolwr elusen os yw hynny'n golygu y byddai nifer yr ymddiriedolwyr elusen yn fwy na'r uchafswm.

(4) Ymddiriedolwyr elusen cyntaf

Mae'r ymddiriedolwyr elusen cyntaf fel a ganlyn, a chânt eu penodi am y cyfnodau canlynol -

- Amanda Davies am 3 mlynedd
- Arwyn Oliver am 2 mlynedd
- Caren Brown am 3 mlynedd
- Dafydd Roberts am 2 mlynedd
- Lowri Williams am 3 mlynedd
- Nigel Beidas am 2 mlynedd

10. Penodi ymddiriedolwyr elusen

(1) Ar wahân i'r ymddiriedolwyr elusen cyntaf, mae'n rhaid i bob ymddiriedolwr gael ei benodi [am gyfnod o [dair] blynedd] drwy gynnig a basiwyd yng nghyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen wedi'i ymgynnull yn briodol.

(2) Wrth ddewis unigolion i'w penodi fel ymddiriedolwyr elusen, mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen ystyried y sgiliau, yr wybodaeth a'r profiad sydd eu hangen i weinyddu'r SCEyn effeithiol.

11. Gwybodaeth i ymddiriedolwyr elusen newydd

Bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn darparu'r canlynol i bob ymddiriedolwr elusen newydd, ar neu cyn ei benodiad cyntaf:

- (a) copi o fersiwn cyfredol o'r cyfansoddiad hwn; a
- (b) copi o Adroddiad Blynyddol yr Ymddiriedolwyr a datganiad o gyfrifon diweddaraf y SCE.

12. Ymddeol a diswyddo ymddiriedolwyr

(1) Bydd ymddiriedolwr elusen yn peidio â dal swydd os yw'n:

(a) ymddeol drwy hysbysu'r SCE drwy lythyr (ond dim ond os bydd digon o ymddiriedolwyr elusen yn parhau yn eu swydd pan fydd yr hysbysiad ymddiswyddo yn weithredol i ffurfio cworwm ar gyfer cyfarfodydd).

(b) absennol heb ganiatâd yr ymddiriedolwyr elusen o bob un o'u cyfarfodydd a gynhelir o fewn cyfnod o chwe mis ac mae'r ymddiriedolwyr yn penderfynu y dylai adael ei swydd.

(c) marw;

(ch) yn y farn ysgrifenedig, a roddir i'r cwmni, gan feddyg teulu cofrestredig sy'n trin yr unigolyn hwnnw, wedi datblygu anallu corfforol neu feddyliol i weithredu fel cyfarwyddwr a gall barhau felly am fwy na thri mis;

(d) wedi'i wahardd rhag gweithredu fel ymddiriedolwr elusen yn ôl adrannau 178-180 o Ddeddf Elusennau 2011 (neu unrhyw aiddeddfiad neu addasiad statudol o'r ddarpariaeth honno).

- (2) Mae unrhyw un sy'n ymdeol fel ymddiriedolwr elusen yn gymwys i'w ailbenodi.
- (3) Ni all ymddiriedolwr elusen sydd wedi gwasanaethau am dri chyfnod olynol gael ei ailbenodi am [bedwerydd] cyfnod olynol ond gall gael ei ailbenodi ar ôl saib o flwyddyn o leiaf.

13. Ymddiriedolwyr elusen yn gwneud penderfyniadau

Gall unrhyw benderfyniad gael ei wneud naill ai: yng nghyfarfod yr ymddiriedolwr elusen; neudrwy gynnig ysgrifenedig [neu ar ddull electronig] wedi'i gytuno gan fwyafrif o'r holl ymddiriedolwyr elusen, a allai gynnwys naill ai un ddogfen neu sawl dogfen sy'n cynnwys testun y penderfyniad mewn ffurf debyg y mae'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen wedi llofnodi eu bod yn cytuno ag ef.

14. Dirprwyo gan ymddiriedolwyr elusen

(1) Gall yr ymddiriedolwyr elusen ddirprwyo unrhyw bwerau neu swyddogaethau sydd ganddynt i bwyllgor neu bwyllgorau, ac os ydynt yn gwneud hynny, byddant yn pennu'r telerau'r amodau ar gyfer dirprwyo. Gall yr ymddiriedolwyr elusen addasu'r telerau a'r amodau hynny unrhyw bryd, neu ddiddymu'r ddirprwyaeth.

(2) Mae'r pŵer hwn yn ychwanegol i'r pŵer dirprwyo yn y Rheoliadau Cyffredinol ac unrhyw bŵer arall i ddirprwyo sydd ar gael i'r ymddiriedolwyr elusen, ond mae'n amodol ar y gofynion canlynol:

- (a) gall pwyllgor gynnwys dau unigolyn neu ragor, ond mae'n rhaid i o leiaf un aelod o bob pwyllgor fod yn ymddiriedolwr elusen;
- (b) mae'n rhaid i weithredoedd a thrafodion unrhyw bwyllgor gael eu dwyn at sylw'r ymddiriedolwyr elusen fel cyfangorff cyn gynted â bod hynny'n rhesymol ymarferol; ac
- (c) bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn adolygu, o bryd i'wgilydd, y trefniadau y maent wedi'u gwneud ar gyfer dirprwyo eu bwerau.

15. Cyfarfodydd ymddiriedolwyr elusen

- (1) Galw cyfarfodydd

(a) Gall unrhyw ymddiriedolwr elusen alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen.

(b) Yn amodol ar hynny, bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn penderfynu sut y caiff eu cyfarfodydd eu galw, a pha rybudd sydd ei angen.

(2) Cadeirio cyfarfodydd

Gall yr ymddiriedolwyr elusen benodi un o'u plith i gadeirio eu cyfarfodydd a gallant ddiddymu penodiad o'r fath ar unrhyw adeg. Os nad yw unrhyw un wedi'i benodi felly, neu os yw'r sawl a benodir yn amharod i lywyddu neu nid yw'n bresennol o fewn 10 munud ar ôl yr amser a drefnwyd i gynnal y cyfarfod, gall yr ymddiriedolwr elusen sy'n bresennol benodi un o'u plith i gadeirio'r cyfarfod hwnnw.

(3) Y drefn mewn cyfarfodydd

(a) Ni chaiff unrhyw benderfyniad ei wneud mewn cyfarfod oni bai bod cworwm yn bresennol ar yr adeg pan gaiff y penderfyniad ei wneud. Y cworwm yw dau ymddiriedolwr elusen, neu'r rhif agosaf i un rhan o dair o gyfanswm nifer yr ymddiriedolwyr elusen, p'un bynnag yw'r mwyaf, neu rif mwy a all gael ei benderfynu o bryd i'w gilydd gan yr ymddiriedolwyr elusen. Ni chaiff ymddiriedolwr ei gyfrif yn y cworwm sy'n bresennol pan fydd unrhyw benderfyniad yn cael ei wneud ynghylch mater nad oes hawl gan yr ymddiriedolwr hwnnw bleidleisio arno.

(b) Bydd cwestiynau sy'n codi mewn cyfarfod yn cael eu penderfynu gan fwyafrif o'r rhai sy'n gymwys i bleidleisio.

(c) Yn achos pleidleisiau cyfartal, bydd gan y sawl sy'n cadeirio'r cyfarfod ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

(4) Cymryd rhan mewn cyfarfodydd drwy ddull electronig

(a) Gall cyfarfod gael ei gynnal drwy ddull electronig addas a gytunwyd gan yr ymddiriedolwyr elusen lle y gall pob cyfranogwr gyfathrebu â phob un o'r cyfranogwyr eraill.

(b) Bydd unrhyw ymddiriedolwr elusen sy'n cymryd rhan mewn cyfarfod drwy ddull electronig addas a gytunwyd gan yr ymddiriedolwyr elusen lle y gall y cyfranogwr neu'r cyfranogwyr gyfathrebu â'r holl gyfranogwyr eraill fod yn gymwys i fod yn bresennol yn y cyfarfod.

(c) Mae'n rhaid i gyfarfodydd sy'n cael eu cynnal drwy ddull electronig gydymffurfio â'r rheolau ar gyfer cyfarfodydd, gan gynnwys cadeirio a chymryd cofnodion.

16. Aelodaeth o'r SCE

(1) Aelodau'r SCE fydd ei ymddiriedolwyr elusen am y tro.

Yr unig unigolion cymwys i fod yn aelodau o'r SCE yw ei ymddiriedolwyr elusen. Nid oes modd trosglwyddo aelodaeth o'r SCE i unrhyw un arall.

- (2) Mae unrhyw aelod ac ymddiriedolwr elusen sy'n peidio â bod yn ymddiriedolwr elusen yn peidio â bod yn aelod o'r SCE yn awtomatig.

17. Penderfyniadau y mae'n rhaid i aelodau'r SCE eu gwneud

- (1) Mae'n rhaid i unrhyw benderfyniad i:

- (a) diwygio cyfansoddiad y SCE;
- (b) uno'r SCE neu drosglwyddo ei fusnes i un neu ragor o'r SCEau eraill, yn unol â Deddf Elusennau 2011; neu
- (c) dirwyn i ben neu ddi-ddymu'r SCE (gan gynnwys trosglwyddo ei fusnes i unrhyw elusen arall) gael ei wneud drwy gynnig gan aelodau'r SCE (yn hytrach na chynnig gan yr ymddiriedolwyr elusen)

- (2) Gall penderfyniadau'r aelodau gael eu gwneud naill ai:

- (a) drwy gynnig yn y cyfarfod cyffredinol; neu
- (b) drwy gynnig ysgrifenedig, yn unol ag is-gymal (4) o'r cymal hwn.

(3) Mae'n rhaid i unrhyw benderfyniad a nodwyd yn is-gymal (1) o'r cymal hwn gael ei wneud yn unol â darpariaethau cymal [28] (diwygiad o'r cyfansoddiad), cymal [29] (Dirwyn i ben neu ddi-ddymu gwirfoddol), neu ddarpariaethau Deddf Elusennau 2011, y Rheoliadau Cyffredinol neu'r Rheoliadau Diddymu fel y bo'n gymwys. Mae'r darpariaethau hynny yn gofyn i'r cynnig gael ei gytuno gan fwyafrif o 75% o'r aelodau hynny sy'n pleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol, neu wedi'u cytuno gan yr holl aelodau yn ysgrifenedig.

(4) Ac eithrio pan fydd rhaid i gynnig ysgrifenedig gael ei gytuno gan bob aelod, gall cynnig o'r fath gael ei gytuno gan fwyafrif syml o'r holl aelodau sydd â hawl i bleidleisio arno. Bydd cynnig o'r fath yn weithredol ar yr amod bod:

(a) copi o'r cynnig arfaethedig wedi cael ei anfon at bob un o'r aelodau sy'n gymwys i bleidleisio; a

(b) mae'r mwyafrif o'r aelodau sy'n ofynnol wedi datgan eu bod yn cytuno â'r cynnig mewn dogfen neu ddogfennau a dderbyniwyd sy'n cael eu derbyn yn y brif swyddfa o fewn y cyfnod o 28 diwrnod gan ddechrau gyda'r dyddiad cylchredeg. Mae'n rhaid i'r ddogfen sy'n datgan cytundeb aelod gael ei dilysu gan ei lofnod, gan ddatganiad o'i hunaniaeth sy'n ategu'r ddogfen, neu mewn unrhyw ddull arall fel y pennwyd gan y SCE.

Gall y cynnig ysgrifenedig gynnwys sawl copi y mae un neu ragor o'r aelodau wedi datgan eu bod yn cytuno ag ef. Mae cymhwyster i bleidleisio ar y cynnig wedi'i gyfyngu i aelodau sy'n aelodau o'r SCE ar y dyddiad pan gaiff y cynnig ei gylchredeg yn gyntaf.

18. Cyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau

(1) Galw cyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau

Gall yr ymddiriedolwyr elusen ddynodi unrhyw un o'u cyfarfodydd fel cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE. Pwrpas cyfarfod o'r fath yw trafod unrhyw fusnes y mae'n rhaid ei drafod yn ôl y gyfraith drwy gynnig gan aelodau'r SCE fel y pennwyd yng nghymal [18] (Penderfyniadau y mae'n rhaid i aelodau'r SCE eu gwneud).

(2) Rhybudd o gyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau

(a) Y cyfnod lleiaf o rybudd sy'n ofynnol i gynnal cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE yw 14 diwrnod.

(b) Ac eithrio lle mae cyfnod penodol o rybudd yn ofynnol gan gymal arall yn y cyfansoddiad hwn, gan Ddeddf Elusennau 2011 neu gan y Rheoliadau Cyffredinol, gall cyfarfod cyffredinol gael ei alw drwy roi llai o rybudd os yw'r mwyafrif o aelodau'r SCE yn cytuno.

(c) Bydd prawf bod amlen sy'n cynnwys rhybudd wedi cael ei chyfeirio'n briodol, yn rhagdaledig neu fod ffurf electronig o rybudd wedi cael ei gyfeirio'n briodol a'i anfon, yn dystiolaeth derfynol bod rhybudd wedi cael ei roi. Ystyrir bod rhybudd wedi cael ei roi 48 awr ar ôl iddo gael ei bostio neu ei anfon.

(3) Y drefn yng nghyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau

Mae'r darpariaethau yng nghymal 15 (2)-(4) sy'n rheoli cadeiriocyfarfodydd, y drefn yng nghyfarfodydd a chymryd rhan mewncyfarfodydd drwy ddull electronig yn gymwys i unrhyw gyfarfod cyffredinol o'r aelodau, gyda'r holl gyfeiriadau at ymddiriedolwyr i'w cymryd fel cyfeiriadau at aelodau.

19. Darpariaethau arbed

(1) Yn amodol ar is-gymal (2) y cymal hwn, bydd pob penderfyniad yr ymddiriedolwyr elusen, neu bwyllgor yr ymddiriedolwyr elusen, yn ddilys heb ystyried cyfranogiad mewn unrhyw bleidlais gan ymddiriedolwr elusen:

- a oedd wedi'i anghymhwyso rhag dal swydd;
- a oedd wedi ymddeol cyn hynny neu yr oedd yn ofynnoliddo neu iddi adael y swydd yn ôl y cyfansoddiad;
- a oedd heb hawl i bleidleisio ar y mater, oherwydd gwrthdaro buddiannau neu fel arall;

os, heb bleidlais yr ymddiriedolwr elusen hwnnw a chyfrif yr ymddiriedolwr elusen yn y cworwm, yw'r penderfyniad wedi cael ei wneud gan fwyafrif o'r ymddiriedolwr elusen mewn cyfarfod â chworwm.

(2) Nid yw is-gymal (1) y cymal hwn yn caniatáu i ymddiriedolwr elusen gadw unrhyw fudd y gall unrhyw gynig gan yr ymddiriedolwr elusen neu bwyllgor o'r ymddiriedolwyr elusen ei roi iddo neu iddi os, heblaw am is-gymal (1), byddai'r cynig wedi bod yn annilys, neu os nad yw'r ymddiriedolwyr elusen wedi cydymffurfio â chymal 7 (Gwrthdaro buddiannau).

20. Cyflawni dogfennau

(1) Bydd y SCE yn cyflawni dogfennau naill ai drwy lofnod neu drwy osod ei sêl (os oes un ganddo).

(2) Mae dogfen wedi'i chyflawni'n ddilys drwy lofnod os yw'n cael ei llofnodi gan o leiaf dau o'r ymddiriedolwyr elusen.

21. Defnyddio cyfathrebu electronig

Bydd y SCE yn cydymffurfio â gofynion y Darpariaethau Cyfathrebu yn y Rheoliadau Cyffredinol ac yn arbennig:

- (a) y gofyniad i ddarparu o fewn 21 diwrnod i unrhyw aelod ar gais gopi caled o unrhyw ddogfen neu wybodaeth a anfonwyd at yr aelod heblaw ar ffurf copi caled;
- (b) unrhyw ofynion i ddarparu gwybodaeth i'r Comisiwn mewn ffurf neu ddull arbennig.

22. Cadw Cofrestri

Mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio â'i rwymedigaethau o dan y Rheoliadau Cyffredinol o ran cadw a chynnig mynediad i gofrestr (gyfunedig) o'i haelodau a'r ymddiriedolwyr elusen.

23. Cofnodion

Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gadw cofnodion o'r holl:

- (1) swyddogion a benodir gan yr ymddiriedolwyr elusen;
- (2) trafodion yng nghyfarfodydd cyffredinol y SCE;
- (3) cyfarfodydd yr ymddiriedolwyr elusen a phwyllgorau'r ymddiriedolwyr elusen gan gynnwys:
  - enwau'r ymddiriedolwyr sy'n bresennol yn y cyfarfod;
  - y penderfyniadau sy'n cael eu gwneud yn y cyfarfodydd; a
  - lle y bo'n briodol y rhesymau dros y penderfyniadau;
- (4) y penderfyniadau a wnaed gan yr ymddiriedolwyr elusen heblaw mewn cyfarfodydd.

24. Cofnodion cyfrifyddu, cyfrifon, adroddiadau a ffurflenni blynyddol, cynnal y gofrestr

(1) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydymffurfio â gofynion Deddf Elusennau 2011 o ran cadw cofnodion cyfrifyddu, paratoi a chraffu ar ddatganiadau o gyfrifon, a pharatoi adroddiadau a ffurflenni blynyddol. Mae'n rhaid i'r datganiadau o gyfrifon, adroddiadau a ffurflenni gael eu hanfon i'r Comisiwn Elusennau, waeth beth fo incwm y SCE, o fewn 10 mis o ddiwedd y flwyddyn ariannol.

(2) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydymffurfio â'u rhwymedigaethau i hysbysu'r Comisiwn o fewn 28 diwrnod o unrhyw newid i fanylion y SCE a nodwyd ar y Gofrestr Elusennau Ganolog.

25 Rheolau

Gall yr ymddiriedolwyr elusen, o bryd i'w gilydd, lunio rheolau neu is-ddeddfau rhesymol a phriodol y teimlant eu bod yn angenrheidiol neu'n fuddiol er mwyn rheoli a gweinyddu'r SCE yn briodol, ond mae'n rhaid i reolau neu is-ddeddfau o'r fath fod yn gyson ag unrhyw ddarpariaeth yn y cyfansoddiad hwn. Mae'n rhaid i gopïau o unrhyw reolau neu is-ddeddfau o'r fath sydd mewn grym ar hyn o bryd fod ar gael i unrhyw aelod o'r SCE ar gais.

26. Anghydfodau

Os oes anghydfod rhwng aelodau'r SCE ynghylch ddilysrwydd neu briodoldeb unrhyw beth sy'n cael ei wneud gan yr aelodau o dan y cyfansoddiad hwn, ac nid oes modd datrys yr anghydfod drwy gytundeb, mae'n rhaid i'r partïon yn yr anghydfod geisio datrys yr anghydfod mewn ewyllys da yn gyntaf drwy gyfryngu cyn troi at gyfreitha.

27. Diwygio'r cyfansoddiad

Fel y darparwyd gan adrannau 224-227 o Ddeddf Elusennau 2011:

- (1) Gellir diwygio'r cyfansoddiad hwn dim ond:
  - (a) drwy gynnig wedi'i gytuno'n ysgrifenedig gan bob aelod o'r SCE; neu
  - (b) drwy gynnig wedi'i basio gan fwyafrif o 75% o'r rhai sy'n pleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE wedi'i alw yn unol â chymal 19 (Cyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau).
- (2) Byddai unrhyw newid i gymal 3 (Amcanion), cymal [29] (Dirwyn i ben neu ddiddymu gwirfoddol), y cymal hwn neu unrhyw ddarpariaeth lle y byddai'r newid yn darparu awdurdodiad ar gyfer unrhyw fudd i'w gael gan yr ymddiriedolwyr elusen neu aelodau'r SCE neu unigolion sy'n gysylltiedig â nhw, yn gofyn am g ydsyniad ysgrifenedig y Comisiwn Elusennau ymlaen llaw.

(3) Ni fydd unrhyw ddiwygiad nad yw'n gyson â darpariaethau Deddf Elusennau 2011 neu'r Rheoliadau Cyffredinol yn ddilys.

(4) Mae'n rhaid anfon copi o bob penderfyniad sy'n diwygio'r cyfansoddiad, ynghyd â chopi o gyfansoddiad y SCE fel y'i diwygiwyd i'r Comisiwn erbyn diwedd y cyfnod o 15 diwrnod yn dechrau gyda dyddiad pasio'r cynnig, ac nid yw'r diwygiad yn weithredol nes ei fod wedi'i gofnodi yn y Gofrestr Elusennau.

28. Dirwyn i ben neu ddiddymu gwirfoddol

(1) Fel y darparwyd gan y Rheoliadau Diddymu, gall y SCE gael ei ddiddymu gan benderfyniad ei aelodau. Gall unrhyw benderfyniad gan yr aelodau i ddirwyn i ben neu ddiddymu'r SCE gael ei wneud dim ond:

(a) mewn cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE wedi'i alw yn unol â chymal 19 (Cyfarfodydd cyffredinol yr aelodau), ac nid yw llai na 14 diwrnod o rybudd wedi cael ei roi i'r rhai sy'n gymwys i fod yn bresennol a phleidleisio:

- (i) drwy gynnig a basiwyd gan fwyafrif o 75% o'r rhai sy'n pleidleisio; neu
- (ii) drwy gynnig a basiwyd gan benderfyniad sy'n cael ei gymryd heb bleidlais heb unrhyw fynegiant o anghytuno mewn ymateb i'r cwestiwn a roddwyd gerbron y cyfarfod cyffredinol; neu

(b) gan gynnig wedi'i gytuno'n ysgrifenedig gan bob aelod o'r SCE.

(2) Yn amodol ar dalu holl ddyledion y SCE:

(a) Gall unrhyw gynnig i ddirwyn y SCE i ben, neu ddiddymu'r SCE heb ddirwyn i ben, gynnwys darpariaeth sy'n cyfarwyddo sut y caiff unrhyw asedau sy'n weddill y SCE eu defnyddio.

(b) Os nad yw'r penderfyniad yn cynnwys darpariaeth o'r fath, mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen benderfynusut y caiff unrhyw asedau sy'n weddill y SCE eu defnyddio.

(c) Yn y naill achos neu'r llall mae'n rhaid i'r asedau sy'n weddill gael eu defnyddio ar gyfer dibenion elusennol sydd yr un fath neu'n debyg i rai'r SCE.

(3) Mae'n rhaid i'r SCE fodloni gofynion y Rheoliadau Diddymu wrth wneud cais i'r Comisiwn i ddileu'r SCE o'r Gofrestr Elusennau, ac yn arbennig:

(a) mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen anfon y canlynol gyda'u cais i'r Comisiwn:

- (i) copi o'r cynnig a basiwyd gan aelodau'r SCE;
- (ii) datganiad gan yr ymddiriedolwyr elusen bod

unrhyw ddyledion a rhwymedigaethau eraill y SCE wedi cael eu talu a'u bodloni neu eu darparu ar eu cyfer fel arall yn llawn; a

(iii) datganiad gan yr ymddiriedolwyr elusen sy'n amlinellu sut y mae unrhyw eiddo'r SCE wedi cael neu'n bwriadu cael ei ddefnyddio cyn ei ddiddymu yn unol â'r cyfansoddiad hwn;

(b) mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen sicrhau bod copi o'r cais yn cael ei anfon o fewn saith diwrnod i bob aelod a gweithiwr y SCE, ac i unrhyw ymddiriedolwr elusen y SCE oedd heb fod yn gyfarwydd â'r cais.

(4) Os yw'r SCE yn bwriadu cael ei ddirwyn i ben neu ei ddiddymu mewn unrhyw mgylchiadau eraill, rhaid dilyn darpariaethau'r Rheoliadau Diddymu.

29. Dehongli

Yn y cyfansoddiad hwn:

Ystyr "**unigolyn cysylltiedig**" yw:

(a) plentyn, rhiant, wyrion, neiniau a theidiau, brodyr a chwiorydd yr ymddiriedolwr elusen;

(b) gwŷr neu wraig neu bartner sifil yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw un sydd wedi'i gynnwys o fewn is-gymal (a) uchod;

(c) rhywun sy'n ymgymryd â busnes mewn partneriaeth â'r ymddiriedolwr elusen neu unrhyw unigolyn sydd wedi'i gynnwys o fewn is-gymal (a) neu (b) uchod;

(ch) sefydliad sydd wedi'i reoli -

(i) gan yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw unigolyn cysylltiedig sydd wedi'i gynnwys o fewn is-gymal (a), (b) neu (c) uchod; neu

(ii) gan ddau unigolyn neu ragor sydd wedi'u cynnwys o fewn is-gymal (ch)(i), gyda'i gilydd

(d) corff corfforaethol lle mae gan -

(i) yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw unigolyncysylltiedig sydd wedi'i gynnwys o fewn is-gymal(a) i (c) fudd sylweddol; neu

(ii) dau unigolyn neu ragor sydd wedi'u cynnwys ofewn is-gymal (d)(i) a, gyda'i gilydd, mae ganddynt fudd sylweddol.

Mae adran 118 o Ddeddf Elusennau 2011 yn gymwys at ddibenion dehongli'r termau a ddefnyddir yn ycyfansoddiad hwn.

Ystyr “**Rheoliadau Cyffredinol**” yw Rheoliadau (Cyffredinol) Sefydliadau Corfforedig Elusennol 2012.

Ystyr “**Rheoliadau Diddymu**” yw Rheoliadau (Ansoffedd a Diddymu) Sefydliadau Corfforedig Elusennol 2012.

Ystyr “**Darpariaethau Cyfathrebu**” yw Darpariaethau Cyfathrebu yn [Rhan 9, Pennod 4] o'r Rheoliadau Cyffredinol.

Ystyr “**ymdiriedolwyr elusen**” yw ymdiriedolwr elusen y SCE.

Ystyr “**pleidlais**” yw llais neu bleidlais a gyfrifir, fel arfer (ond nid o reidrwydd) yn ysgrifenedig.